

Middelburg.
dagen 200 be-
NG
leerend-) en
eenden.
burg.
verkoopbaar
Amsterdam

vat.
Calvijn
beschreven.
ISTEL,
NUN.
maand f 1.20.
iteit.

ar de jaarlijk-
ouden worden
ronds tevoren
wille. Moge
n en van even
a die ten vo-
n ook de uit-
daar in geen
eming van be-
n dan in de
a in Overijss-
beginsel, ge-
die zoozeer
ische partij is
het doel en
o onmisken-
den arbeid
slechts ten
del voor de
gebleken het
ingen op ond-
nd.
lle vrienden
ambeden 266-
vergadering
nsten moeten
des Heeren
ont om zich
te scharen en
t hoop.
n, die hunne
en beleeft en
gate te doen
a, opdat het
W. HOVV.

ATUS
JER
ONNER.

est,

van : Ons
a's.

pelbanden

ER.

a:

N

erland.

IAN Az.

1.25.

lam:

AG

ORGEN."

1."

JAM.

De Hervaut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 26 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 20 Mei 1888. N°. 543.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 100, te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van bedragen en Verlagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

„De dag van het Pinksterfeest!”

En als de dag van het Pinksterfeest veruld werd, waren zij allen eendrachtelijk bijeen.
Hand. 2:1

Als de winter voorbijging en de lente houdt haar intocht, dan verheerlijkt God de Heere zijn majesteit in het rijk der natuur. Hij was het, die in den herfst den doodslaap over de natuur deed komen, en Hij is het, die, nu de winter voorbij is, zijn krachten en zijn mogendheden weer in die schijnbaar dorre en doodsche aardkorst werken doet.

Toen nu God de Heere zich uit alle volken in Israël een volk voor zijn naam had uitverkoren en geplant in Kanaän, wilde de Heere dat Israël bij het ontluiken van de natuur, en bij het inkomen van haar vrucht in schuur en woning, Hem als den Heere der Schepping daarvoor eere en dank zou brengen.

Vandaar dat onder Israël geen sikkil in het koren mocht geslagen, of de eerste garve moest voor het altaar in het heiligdom zijn. Op Paschen werd die eerste garve voor het aangezicht des Heeren ingedragen. Een wijding aan Hem van wat Hij door zijn macht had doen ripen, en tegelijk een bede dat zijn mogendheid het verder inkomen van den oogst zegenen mocht.

En als dan zeven weken waren voorbijgegaan, en Israëls landvolk had die zeven weken lang van den morgen vroeg tot in den late avond gewoogd in het zweet zijns aanschijns om den rijken, milden, ruimen oogst naar erf en deel te torsen, dan mocht Israël onder de drukte van dien arbeid de eere zijns Gods niet vergeten; en daarom moest het op den Pinksterdag nogmaals een heilige vergadering saamroepen, en nu den Heere op zijn altaar de laatste garve in den vorm van twee sijgebakken brooden offeren, als om Hem, van wien het al in zegen was nedergedaald, den dank en de hulde voor zijn goedertierenheid toe te brengen.

In het natuurlijke hooren Paschen en Pinksteren dus bijeen. Paschen opent den oogst en Pinksteren sluit dien. En beide hoogtijden gaven aan Israël op indrukwekkende wijze te verstaan, dat zijn schat aan graan en koren, dat het brood waarvan het at en waar het zijn leven aan dankte niet uit de natuur en niet van de aarde was, maar nedergedaald van God.

Wel had Paschen bovendien ook een nog gewichtiger geestelijke en historische beduidenis, en is later ook aan Pinksteren de gedachtenis van Sinaïs wetgeving gehecht, maar uitgangspunt bleef voor beide feesten, het magtige werken van Gods almogende krachten in het rijk der natuur. Het brood onzer spijs ons van den Heere onzen God toekomende, en daarom zijn naam bij de inzameling van het koren, waaruit dat brood gebakken stond te worden, in dank en zegenend herdacht.

En waar we nu van dit leven der natuur op het leven des geestes overtreden, daar staan nogmaals datzelfde Paschen en dat-

zelfde Pinksteren met gelijke strekking en in gelijke beduidenis voor ons.

Ook onze ziel vraagt om spijs, gelijk ons lichaam hongert naar het brood, dat uit koren wordt gebakken. Ook voor onze ziele is er een brood dat haar het Brood des levens is. En terwijl nu deze geestelijke voeding haar begin heeft, als de haar toedienende spijs opkomt, is dit opkomen van het Brood des levens ons geestelijk Paschen; en naardien ge een dag hebt dat ook aan uw ziele bijzonder het beste van dit Brood des levens wordt toegebracht, als in uw eigen woning, kent ook uw ziel een geestelijk Pinksteren.

Aan gevaar om onzen God te vergeten staan we niet minder sterk bij de natuur, dan in het leven des geestes bloot.

Duizenden bij duizenden worden lichamelijke dag aan dag uit Gods hand gevoed, zonder dat ze ooit in dank of zegening den Vader der lichten gedenken. En evenzo zijn er duizenden bij duizenden, die dagelijks allerlei toevoer van licht en kracht in de ziel ontvangen, en toch de eere er van voor zichzelve houden.

En dit nu mag niet. Dat duldt Gods eere niet. Dat is Hem als Schepper en Uitdeeler van alle goede gaven te ma gekomen.

En daarom is er nu tweemaal feestorde. De eerste voor het rijk der natuur, als het uitverkoren Israël in de eerste Paasch gave en in het Pinksterbrood gedacht en beleed hoe geheel de korenogst der velden een gave van Gods Almachtigheid was; — en de andere feestorde voor het rijk des geestes, nu het geestelijk Israël op den Paaschmorgen Gode den dank en de eere toebrengt voor de Verrijzenis van Hem, in wien al het leven zijner verlost en verborgen ligt, en op den Pinksterdag in aanbidding nedervalt voor Hem, uit wiens rijkdom alle geestelijke gave aan zijn kinderen toevloet.

Op Paschen belijdt de kerk van Christus, dat ze haar leven niet in zich zelve maar buiten zich zelve in den Eersteling uit de dooden zoekt. En op Pinksteren jubelt ze het dankbaar uit, dat alle talent en alle gave en alle kracht en alle werking die in haar schitteren moge, niet uit haar dood is, maar in haar gewerkt werd door den Heiligen Geest.

Pinksteren is het basuingschal tegen Pelagius, het tromfgehoop tegen Arminius. Het zegt ons, dat niets uit ons is, maar alles in ons gewerkt door den Heiligen Geest. Hij, de Heilige Geest, de Herschepper en Werker en Bezieler en Doordrager. God zelf in ons, opdat Gode alleen van al wat aan ons schitteren moge, de lof en de eere zij.

Op Pinksteren was de Israëliet in Kanaän rijk geworden. Zijn borgen en schuren waren hoog opgetast. Al wat bergen kon, borg graan en koren. De velden waren leeg gehaald, maar de zolders waren zwaar beladen. En als de Israëliet dan onder zijn vijgeboom nederviel, genoot hij in zijn rijkdom en zijn schat.

Maar die schat en die rijkdom kon hem hoogmoedig maken en het hart doen verheffen. Als het vermogen aanwast, wordt het hart zoo licht ijdel!

En daarom moest ook Israël uit zijn vol,

rijk beladen huis dan naar het altaar gaan, en brood van het fijnste meel uit zijn huis naar het altaar dragen, en dan bij dat altaar neergeknield, in dank belijden, dat al deze rijke oogst — *gave Gods was*.

Zoo werd de rijke man klein gehouden, en de Heere, die genadig was geweest, kreeg zijn eer.

En zoo nu is het ook hier.

Als een kind van God oogsten mocht op de velden des geestes, dan is ook die zoon van het geestelijk Israël rijk, en zijn ziel is soms als overladen met geestelijken schat.

Maar ook hem zou dat rijke, overrijke geestelijke goed een verleiding worden. Hij zou zijn hart gaan verheffen en denken: Ik zelf heb alzo mijn hart gezuiverd, en deze kostelijke krachten van liefde en gods-vrucht en heiligheid zijn mijner!

En dan zou het kostelijk goed hem opeens tot een vloek worden, en hij bestierf het met zijn ziele in de strikken van de hoovaardij.

En daarom keert nu telken jare Pinksteren weer, om het aan al Gods volk, aan heel zijn kerk als voor oogen te laten zien, hoe al deze geestelijke gave van boven nedervlaet.

Zie het maar aan die heilige Apostelen. Ze waren daar stil en biddende bijeen; en niets was er in hen te bespeuren van een hooger kracht.

En nu ontsluiten zich de hemelen, en een gesuis als uit de hoogte wordt vernemen, en nu dalen ze neer de spranken, de vonken van heiliger gloed, en nu door die nedervaling van gave, door die kracht die van boven indaalt, doordat de Geest wordt uitgestort, nu wordt hun de tong losgemaakt, en nu opeens werken die krachten in hen.

Zoo is dan ook de geestelijke schat een gegeven genade, gelijk de oogst op de velden een gegeven goed van den Heere des oogstes is.

Uit den mensch niets, alles van boven van den Vader der lichten, dat is de heilige sprake die van Paschen en van Pinksteren uitging en uitgaat.

Alles van Boven in het rijk der natuur, en daarom Gode de eere en uw God gedankt voor het graan op den akker en het brood op uw tafel.

Maar ook alles van Boven evenzo in het rijk des Geestes, en daarom Gode de eere en uw God gedankt voor de kracht die in uw ziel zich openbaart en het goede woord of goede werk dat van u uitgaat.

Het daalde alles neer, eer het u bereikte. Het was uitstorting uit de rijke weelde en volheid daarboven in de leegte en de berooftheid dezer wereld en in de schamele naaktheid uwer ziel.

En zoo wijst op Pinksteren alles van uw geest op den Heiligen Geest. Uw geest niets, die Heilige Geest doet en werkt het alles. En deze Heilige Geest is niet uw geest, maar is de Geest die eerst buiten en boven u was, en nu van boven in uw leegte en verlaten ziel wordt uitgestort.

En liggen die beide, dat Pinksteren der natuur en dat Pinksteren des Geestes dan nu los naast een? Engeldt tusschen beide alleen een derde van vergelijking?

O, In het minst niet!

Of is het dan niet dezelfde rijke God, die Heere zijnde over alles, en die natuur en dat rijk des geestes schiep, en beide in uw menschenlijken persoon in innig hecht verband zette?

Zijt gij dan niet een dubbel wezen, met uw lichaam aan dat rijk der natuur gehecht, er aan verwant, en in dat zichtbare uw wereld vindend? Maar ook met uw ziel aan dat rijk des geestes behoorend, er uit voortgekomen, en in dat onzichtbare uw wereld vindend, de wereld van uw hart?

En die beide, die natuur en die geest, dat lichaam en die ziel, dat zichtbare en dat onzichtbare, is het niet al in uw wonderen menschenlijken aard dooreengeweven en dooreengemengeld, en dooreengestrikt en als dooreengevlochten, zoodat ge één eerst u recht krachtig en bezielde gevoelt, als de werking die op u of van u uitgaat, tegelijk én ziel én lichaam aandoet.

Zoo sterk is dit, dat ge op Paschen milder met uw ziel in Jezus' verrijzen jubelt, als ook de lentezon daar buiten u vriendelijk tegenlicht; en ge op uw Pinksterfeest meer van zelf naar boven trekt, als het azuur daarboven heerlijk blauw en de velden om u als gedoopt zijn in gouden glansen.

Met die oogstfeesten onder Israël was het den Heere daarom volle ernst.

Van het natuurlijke moest het bij Israël uitgaan, en nog moet de kerk van Christus in onze dagen die wijding van het natuurlijke leven aan al haar kinderen inprenten.

Er mag geen scheiding zijn. Ziel en lichaam hooren saam, en gelijk op Paschen het lichaam zijn eere ontvangt door de profetie van zijn glorie, als Jezus uit het graf verrijst, komt Pinksteren de ziel toespreken, om haar te troosten van haar eigen smaad en leegheid.

En nu gaat het met die krachten des Geestes tegen de macht der zonde in, ook om dat lichaam te redden, en als de heilige apostel van het dankoffer der verlost en gemaakt, roept hij ze op, om juist hun lichamen te stellen tot een heerlijke, Gode welbehagelijke offerande.

Pinksteren begint dan wel met schatten der ziel uit te strooien. Maar het heeft niettemin een meerder zegen.

Pinksteren is een macht, die zegend de hand ook naar uw lichaam uitstrekt, om ook dat lichaam, dat ander deel van uw wezen, Gode weer op te eischen, of het Hem mocht toebehooren, en eens in zijn glorie deelen mocht.

En hierin nu sluit ons Christelijk Pinksteren weer aan het oude Pinksteren van Israël aan.

Het ging bij Israël van de natuur, van het aardsche, van hetgeen voor oogen is uit, om op den tienden dag na Jezus' Hemelvaart overgeset te worden op het erf des Geestes.

Maar als dan nu ook die geestelijke werkingen openbaar worden, gaan ze dan niet uit de machten, die allen dienst des vleesch en alle vleeschelijke zonde, met al haar schrikbreken nasleep van ziekte en krankheid en verminking en verstomping, tegengaan?

De Geest komt dan het lichaam herstellen, het lichaam weer ontboeien, het lichaam weer vrijmaken.

En als het op Pinksteren goed zal zijn,

dan moet de kerk van Christus op dien dag der heugenis Hem onzen God weer danken voor zijn overrijke en kostelijke gaven des Geestes, opdat alle roem van wat in onze ziele gadij des Heeren zij, maar ook tegelijk Hem het dankoffer onzes lichaams brengen, opdat ook dit Hem toebehoore, en ontworpen zij aan den dienst van zonde en dood.

Helaas, tegen dien hoogen eisch gilt en krijscht de brooddronken leedverlijheid vooral op Pinkstermorgen nog altoos haar zelfvernedere, God hoonend lied van zinlijken lust uit, en bijna geen dag wordt er meer tegen den Geest en tegen het eigen lichaam gezondigd dan juist op Pinksteren.

Dit kan niet anders. Het is het morren en rebelleeren van het vleesch tegen de majesteit des Geestes.

Maar Gods volk doe op den Pinksterdag als Israël in oude dagen.

Tewil de heidense volken van rondom zich in zelfverheerlijking verloor, was het Israël alleen, dat op Sion Gode zijn eere gaf, en heel den schat zijns oogstes den Heere heiligde.

Dus roeme dan ook zijn kerk op dezen Pinksterdag des Nieuwen Verbonds.

Laat er dan een gedruisch als van het zwieren der demonische geesten om ons zijn, zoo wij op Pinksteren Pelagius maar ganschelijk uitbannen, om God alleen te eeren, dat al deze gaven des Geestes door Hem en van Hem zijn uitgestort en nedergedaald; en er dus niets uit ons is. En zij het eenig offer dat we Hem als welriekend zoenoffer opdragen, de kruisiging van het vleesch en het stellen van ons lichaam tot een instrument voor zijn heilige eere!

KUYPER.

„Abba, Vader!”

Want gij hebt niet ontvangen den geest der dienstbaarheid wederom tot vrees; maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door welchen wij roepen: Abba, Vader! Rom. 8:15.

Augustinus en Calvijn beleiden in het dubbele zegen, eerst van Abba en daarna van Vader de catholiceit der wereldkerk als een kerk voor Christenen uit de Joden en Christenen uit de Heidenen.

Als de Jood zich tot den Heere bekeert roept hij Abba; als de Griek zich tot den Heere wendde riep hij: Vader (Pater), — en in de saamvoeging van deze beide nu, in dat roepen van Abba Vader (klonk voor Augustinus' en Calvijn's zielsoor het schoonst accoord van aanbidding van den Eeuwige uit de taal der Hebreërs en de taal der Heidenen gemengd).

Of er in deze gissing waarheid schuilt, beslissen we niet. Wie zal zulks met zekerheid uitmaken? Maar wel staat vast, dat ook zonder deze gissing, de hoofdgedachte juist is: „Abba, lieve Vader!” is het gebed der kerk eerbij geworden na den Pinksterdag, toen ze uitbrak onder alle volkeren.

Noch uit het Paradijs, noch uit de kerk in de Arke, noch van de kerk der Patriarchen, noch van de kerk onder Israël wordt ons de aanroeping met het Abba Vader! gemeld.

Wel is het onwaar, dat eerst in het Nieuwe Verbond de rijke openbaring dat God de Heere onze Vader in de hemelen is, zou voorkomen.

Stellingen over den Diaconalen Dienst.

Door Ds. Sikkil werden op de Diaconale Conferentie, die den 25ten April te Leeuwarden gehouden is, de navolgende stellingen verdedigd, wier mededeeling ook elders vrucht kan dragen:

1. Met schaamte en berouw moet erkend en beleiden de verbaatering onzer diakonien tot onkenbaar worden toe; en niet minder dan in de regering der kerk, worde in de bediening der barmhartigheid reformatie gerocht.
2. De diakonie moet vertegenwoordigen den barmhartigen Hoogepriester, den Christus Consolator.
3. De ellenden, waarop de diakonie haar oog richtte, zijn a. geestelijk: de afval van God; b. zedelijk en c. stoffelijk. De diakonie versta het verband tusschen deze drie.
4. De diakonie ontfierme zich en over persoonlijke ellende, en over de ellende der maatschappij.
5. De tegenwoordige maatschappelijke ellende is strafte Gods over den hoogmoed dezer eeuw, die God verzaakt en het genie vergoedt.
6. De hoofdoorzaak der malaise, waaronder ons volk verkijnt, is de stroom, toegepast op het verkeer en het fabriekswezen; verdere oorzaken zijn het besnoeiend stelsel in het buitenland; de oopenhooping der bevolking in de groote steden; de menigvuldige conversien; de gewapende vrede; de hooge druk der belastingen; de spanning tusschen werkgevers en werknemers; de ontzenuwing door de weelde; en in ons gewest kan nog gewezen op de verspillen en het dwaas beleid van het liberalisme, de achterlijkheid in de zuivelbereiding en de landbouwkennis, en het verval van den boterhandel door de con-

currentie der margarine en de vervalaching van het product.

7. Het socialisme, dat een satanisch tegenbeeld van het koninkrijk der hemelen versiert, biedt een remedie, erger dan de kwaal, en verhoogt de geestelijke, zedelijke en stoffelijke ellende.

8. De dreigende sociale revolutie, die de ellende ten top zou voeren, kan slechts gestuit worden door den invloed der kerk.

9. De kerk heeft door de vernietiging der slavernij en der veelwijverij, door vercrachting en heilijg der zeden, door invoering en handhaving van den wekelijken rustdag, en door de kweeking der barmhartigheid bij voortopstelling van het broederschap aller menschen en in engeren zin der geloovigen, onmisbare weldaden bewezen; en nog is haar invloed een geestige, hoerzer te schaarsche indropping in de woorden van het volksleven van olie en wijn.

10. De ellende is, zoolang de zonde heerscht, ongeneeslijk, en kan slechts beteugeld en verzacht.

11. De kerk zoekt afwending der oordeelen door onvermoed te roepen tot boete en bekering; en verre van blind te blijven voor de teekenen der tijden, welke ze op tot smeekingen om genadige opheffing ook der maatschappelijke nooden.

12. De kerk biedte zedelijke steun aan de vereeniging *Patronatum*, die Neerlanden werklieden oefent in het wederstaan van de satanische verzoeking van het socialisme, en in Godvreezenden weg betering zoekt.

13. De kerk roepe onvermoed tot beoefening der barmhartigheid, en stelle met niets en niemand ontziende vrijmoedigheid de rechte verhoudingen tusschen rijke en arme, heer en knecht, huizegen en dienstboden, werkgever en werknemer, in het licht des Woords.

14. De diakonien worden provinciaal en nationaal verbonden en aldus georganiseerd.

15. De aldus wel georganiseerde diakonie zette als

schutsvrouw der behoeftigen en zwakkeren het hart op de sociale kwestie om ophuring te zoeken uit de allermeeest den nijverer arbeider druikende malaise.

16. Zij sta naar herniening en handhaving der Zondagswet, en zoekte wettelijk verbod te verkrijgen van kinderarbeid en overmatigen arbeid; zoomeede wettelijke bescherming tegen moordende concurrentie van het buitenland.

17. Oppericht worde een centrale commissie voor enquête, met provinciale en plaatselijke vertakking, met bureaux van informatie, en bestrijde ook langs zedelijken weg en door bewerking der publieke opinie misbruik en verdrukking van den arme.

18. In de winterellende voorzie de diakonie door werkverschaffingen als vlasbraken, mattenvechten, grauenschiften, klompakken, bezemvechten, enz.

19. De diakonie sta naar voorkoming van armoede.

20. De diakonie zoekte vermeerdiging van inkomsten, niet door staats-subsidie, maar door kerk- en deurecollekte en geregelde inzameling van giften in natura.

21. Naast de diakonen treden op diakonessen, eenzame weduwen of zusters, die tijd en hart beruften. Deze diakonessen geven prikkel en leiding aan de particuliere barmhartigheid door oprichting en bestiering van damescomités, vrouwen- en jongedochtersvereenigingen, tot het bereiden van spijsen voor arme kraamvrouwen, het vervaardigen van kleedingstukken enz.

22. Door geregelde huisbezoek zoeken diakonen en diakonessen met de zonden en nooden der armen en vooral met verborgen armoede bekend te worden en tot zegen te zijn.

23. In nationaal verband opene de diakonie inrichtingen tot verpleging van ongeneeslijke zieken, ter geneezing van krankzinnigen, ter onderwijzing van blinden en doofstommen enz.

24. Naar buiten uit werke de diakonie tot afschaffing der slavernij, en zoekte alom vernietiging van den handel in vrouwen enz.

25. Tegen het kwaad der bedelarij berame de diakonie in meerdere vergaderingen afdoende maatregelen.

26. De diakonie opene of ondersteune in de groote steden tehuisen voor vrouwen enz.

27. De diakonessen strekken hun reddende hand uit tot gevallen en in de gevangenis ontslagen vrouwen.

28. Ook omtrent allen verderen philanthropischen arbeid zoekte de diakonie aansluiting aan het ambt, schuldbesef over vernieuw en groote waardeering voor wat particulieren tot stand brachten.

29. De diakonie, die over ruime inkomsten beschikken, ondersteunen — op het voetspoor der vaderen — diakonien, die het onmisbare niet kunnen bijeenbrengen.

30. Oppericht worde een tijdschrift voor het diakonaat.

31. In groote steden benoeme men althans één diaken, die leeft voor dit zijn ambt, en uit de kerkelijke inkomsten bezoldigd wordt.

32. Onder zijne leiding worden uit het college diakonen, dat alom uitgebreid worde, afzonderlijke leden benoemd, om barmhartigheid te betoonen omtrent afzonderlijke categorieën van ellenden, als verlegen vreemdelingen, weezen, weduwen, zieken, gevangenen, uit de gevangenis ontslagenen, idioten enz.

33. De diakonen zoeken medewerking bij de Chr. jongelingsvereenigingen, en leiden uit haar midden geschikte jongelingen tot de uitoefening der barmhartigheid op.

34. Zoo wake de ambtelijke bediening der barmhartigheid op, en herovers zij voor de kerk den eereemam-moster.

35. De heerschappij der zonde in deze dagen is allereerst de schuld der kerk, die geen bederfwerend zout is geweest.

36. Stelselmatig moet door de diakonie beproefd worden de staats-armenzorg overbodig te maken.

DS. SIKKIL.

Immers reeds bij Jeremia zegt de Heere: »Ik ben Israël tot een Vader!« (31: 9). Bij Maleachi vraagt Hij: »Ben ik dan een Vader, waar is mijn eere!« (1: 6). En komt meer dan eens de toespraak en de betuiging voor: »Heere, Gij zijt onze Vader!« (Job. 34: 36; Ps. 89: 27; Jes. 63: 16; 64: 8 enz.). Maar toch loopt hier naast een profetie van een ander *Abba Vader* roepen, waarvan het bij Jeremia heet: »Gij zult tot Mij roepen: »Mijn Vader!« (Jeremia 3: 19), en het is eerst door de aanmerking tot kinderen, dat dit volle, rijke, zielsinnige »*Abba Vader*« uit die diepste roerselen onzer ziele naar den hooge opklimt.

Zulk een *Abba Vader* is een dringen en persen in u van de werking van den Heiligen Geest.

Als ge eerst bekend hebt, dat uw innerlijk wezen door een geest van dienstbaarheid tot vreeze geprikkeld werd; en ge hebt al den angst en den schrik van die vreeze door uw ziele voelen scheuren; en ge hebt in uw nood en dood de wet aangegepen; en in die wet uw pas versneld, om door dien dien, door meer en beter doen, door steeds harder werken en sterker arbeiden in het zweet uwer ziele een eind van die vreeze te vinden, maar zonder dat dat einde ooit kwam; en er is dan uit louter genade, geheel buiten uw toedoen, niet uit u, maar uit den hooge, in u gedaald en in u uitgestort een geheel andere geest, de Heilige Geest, en die Geest heeft u innerlijk vervuld en heeft licht en glans in de donkerheid van uw gemoed ontstoken, dat opeens alle bangheid weggleed, en alle angst van u werd genomen, en een onuitspreklijk blij en zalig gevoel van vrijmaking en verlossing; ja, van een uitleiding uit het diensthuis over uw hart sloop, dan ja, maar ook dan eerst en dan alleen, in het die Geest der wederaankomst tot een kind van God geweest, die u dat *Abba Vader* leerde bidden!

Geesteswerk, niet uw werk, is dat *Abba Vader!* want om een klank, om een woord, om een term is het hier niet te doen.

Die twee woorden uitspreken kan een ieder wel. Ook een onbekeerde en een spotter zelfs kunnen evengoed dat *Abba* en dat *Vader* over de lippen brengen.

Maar dan is het daarom het *Abba, lieve Vader!* nog niet!

Dat wordt het eerst dan, als er de kindertoon in spreekt en de kinderlijke teederheid in te beluisteren valt, en de kinderlijke liefde er in vloet.

En om zoo in het oor van den Eeuwige te klinken, moet dat *Abba Vader* opklommen uit de diepten van een hart, dat zich kind voelt en kind weet en in dat goddelijk kindschap onuitspreklijk zalig is.

Niet maar kind in eere, en kind in het kinderrecht, maar kind van God, geboren uit den Vader, der goddelijke natuur zich deelachtig te weten, en dat tegen alle schuld en tegen alle zonde in, een vast en zeker getuigenis in de ziel te dragen: *Zijn kind en Hij mijn lieve Vader!* en dan uit dat ondoordringelijk rijke besef te roepen, te jubelen, te zingen, dat alle duivelen en engelen het hooren, — neen, dat kan de wereld niet, dat doet geen onoverdegebrene, dat is eeniglijk het heilig voorrecht van de kinderen des Koninkrijks, die in het Koninkrijk van den Zoon der liefde zijn overgezet.

En daarom moet daarbij de Heilige Geest in u werken.

Want immers, ge staat nog in het vleesch, ge draagt nog aan u het lichaam des doods, ge hebt nog in u die vuile bron van ongerechtigheden, en als dan toch uit den kelder en uit de diepte van datzelfde hart aan de éne zijde de zonde giet en roept en prikkelt, en daarnaast komt een stemme in u op, die ge in stille aanbidding met het *Abba Vader* vertolkt, van waar anders wil die stem dan in u gedrongen zijn, zoo het niet is door den Heiligen Geest?

Ja, er is meer nog.

Als een kind alleen is, en vader is er niet bij, en het roept in zijn eenzaamheid naar zijn vader, dan is dat nog heel iets anders, dan als het zijn vader zelf eindelijk weervond, en nu dien vader zijner liefde in het diepe oog turend en hem aan het hart vallend, met diep geroerde stem uitroept: *Mijn vader, lieve vader!*

En zoo ook is het hier.

Of ge al aan God denkt, en van zijn liefde overtuigd zijt, en dan bij uzelf dat *Abba Vader* uitsprekt, neen, dat is nog het echte, diepe, zielroerende, haartangrijpende *Abba Vader* niet.

Om daartoe te komen, moet gij *bij Hem* en *Hij u nabij* zijn; moet ge in Immanuel Zijn aangezicht hebben gezocht, en door de toelieding des geloofs Zijn vertroostend aangezicht hebben gevonden.

En dan eerst, als ge in aanbidding voor dat Eeuwige Wezen verzonken, u zelve in Christus besloten voelt, en nu als uit den Christus opwaakt voor het oog des volzaligen Gods, en nu, als onder de beademing zijner lippen, dat vaderhart in het Eeuwige Wezen ook voor u hoort, ja *voelt* kloppen, dan eerst is het kind van zijn Vader gevonden, en de Vader gevonden van zijn kind, en rijst het *Abba, lieve Vader!* uit in de diepste roering van het hart.

Dat kunt ge dan ook niet elken dag. Dat kunt ge niet elk oogenblik herhalen. Dat zijn hoogtepunten van het zieleleven, die slechts nu en dan worden gegund. Dat is uw opklommen op Nebo.

Maar toch onbekend mogen die zaligheden aan Gods kinderen niet zijn.

Eer integendeel hebben we ons hart te veroordeelen, als het anders met ons is; en te betreuren onze inzinking en den lagen stand der wateren in onze ziel, als het tot die innerlijkheid en tot die gevoelvolle kinderbede niet kan doordringen.

En daarom maant en daarom prikkelt het Woord en de Geest ons telkens opnieuw, om toch naar dat hoogste te grijpen, en niet te rusten eer het met onze ziel weer tot dat zalige gekomen is.

Gekomen. Niet met een opwindende des gevoels, of met een prikkeling der zenuwen.

Dat nut niets voor den Heere.

De ware aanbidding is niet lichtuchtig, maar maakt stil, windt niet op, maar doorstroomt ons met heilige kalme.

En de eisch, die ook op dit Pinksterfeest tot u ziel en tot de mijne komt, is maar om zoo onzen weg aan te stellen, en zoo rusteloos door den Middelaar tot de gemeenschap van het Eeuwige Wezen door te dringen, tot onze ziele het weer beluisteren mag: Gij zijt mijn kind, gij zijt mijn uitverkorene! En dat het als een echo onzer ziel op die stemme weerklinkt: *Abba Vader!* KUYPER.

Amsterdam, 18 Mei.

Nu welhaast de Gereformeerde Synode te Utrecht staat saam te komen, rijst metterdaad van nieuws de vraag, als hoedanig de leden der Synode ter vergadering verschijnen zullen: *Gelast of vrij*.

En dan staat het vast, dat op geen Gereformeerde Synode een eenig lid als vrijman komt, om uit eigen hoofde zaken te doen.

Alle leden van een Gereformeerde Synode zijn *gezondene*; die zelve geen vier meer macht hebben, dan ze van de kerken die hen zonden ontvingen en meebrengen.

Vandaar dat ze noodig hebben, niet alleen *credentiebrieven*, maar, gelijk Art. 33 der Kerkordening eischt, ook een *instructie*.

Deze instructie nu houdt in *hun last*, en bestaat meestal uit twee deelen: 1°. opgave van de zaken die deze kerken, die hen afzenden, aan de orde willen zien komen, en 2°. omschrijving van de macht en bevoegdheid, die hun door en namens haar verleend wordt.

Overmits echter onze vaderen practische lieden waren, hebben ze deze instructie meer in algemeene termen vervat, in dier voege dat zulk een afgezondene macht en bevoegdheid kreeg, om met de afgezondene der andere kerken al datgene te besluiten, wat met den Woorde Gods en de bepalingen der Kerkordening conform was.

Immers een bepaalde last over elk punt is niet te geven.

Stellig niet te geven over de punten die door andere kerken worden voorgesteld, omdat men daar de toelichting niet van kent.

En evenmin te geven over de punten die men zelf aandraagt, overmits de kerken vooral niet weten kunnen, wat over die punten zal worden beraadslaagd.

Toch is het hoogst wenschelijk, dat alle oligarchie voorkome, en dat de afgezondene zooveel doenlijk den zin zijner committenten kenne.

Daarom zou het wel aanbeveling verdienen, zoo de punten voor het *agendum* naderhand zoo vroeg werden ingezonden en publiek gemaakt, dat men op de Classis er over spreken kon. Niet, om op die bespreking een bepaalde lastgeving te bouwen, maar ter fingerwijzing en handleiding voor den gecommiteerde.

Om echter de vrijheid der kerken zooveel doenlijk te eeren, zal men o. i. nog *verder dienen te gaan*, en zal elke kerkeraad, zoodra de punten van het *agendum* publiek zijn gemaakt, wel doen met na te gaan, of er hier ook onder zijn, die zijn bijzondere aandacht verdienen.

En mocht dit zoo zijn, en mocht zulk een kerkeraad over zulk een punt zijn gevoelen wenschen kenbaar te maken, dan ware er niets tegen, dat hij dit bij een broederlijk schrijven aan de Synode ook werkelijk deed, en deze schrittura door den afgezondene van zijn Classis liet inbrengen.

Of het mettertijd raadzaam zal blijken, om naast de Synode ook een soort „General Assembly“ of Conferentie van alle kerken met louter adviserende stem, of ook zonder stem te plaatsen, durven we nog niet beslissen. Maar stellig ware reeds nu in het opzenden van zulke kerkeraads-adviezen het meest adooende middel geboden, om de zaken der kerk tot een gemeengoed aller kerken te maken, de belangstelling te prikkelen, en de meeste rijpheid bij het nemen van Synodale besluiten te bevorderen.

Kon daarom de kerkeraad van Utrecht besluiten op 14 Juni aan onze redactie de in ingekomen punten onder de officiële berichten toe te zenden, en zorgden alle Classis dat uiterlijk 13 Juni alle opgaven te Utrecht waren ingekomen, dan kon Vrijdagavond 15 Juni het gehele *agendum* gepubliceerd zijn, en hadden de kerkeraaden nog ruim een week tijd, om desverlangd van hun recht tot advies gebruik te maken.

De hereeniging van alle Gereformeerden in den lande onder éénzelfde kerkregering vorderde dit laatste jaar met reuzenschreden. Het is een machtig denkbeeld, aan welks overmacht ten slotte niemand zich onttrekken kan of mag.

Zijn conscientie zou hem oordeelen.

Maar ook al liet hij zich oordeelen, zijn tegenstand zou toch niet baten.

Immers zulk een denkbeeld, dat de harten pakt en de zielen aangrijpt, is als een bergstroom die in de velden neerdalt en alles met zich meesleurt.

De macht van zulk een triomferende gedachte is niet te weerstaan.

Dit blijkt reeds nu uit niets zoo sterk, als uit de wijze waarop diegenen zich uitlaten, die gelijk Da. Beuker en Da. Littooy voorhaars nog tegen den stroom oproeien.

Welk toch is hun standpunt?

Bestrijden ze het denkbeeld van hereeniging als zoodanig? Pleiten ze voor *Sonderbundelerei*? Voeren ze het betoog, dat *apart* te blijven staan eisch van Gods Woord, aan den zielevrede bevorderlijk, het ideaal van hun streven is?

O, in het allerminste niet!

Veeler putten ze zich uit, om uit den schat onzer taal alle sterke, tintelende uitdrukkingen saam te lezen, die de plichtmatigheid tot zulke vereeniging recht voelbaar maken.

Men merkt aan alles, ze willen geen oogenblik als bestrijders van het denkbeeld bij de historie te boek staan.

Zelfs hindert het hen, zoo men ze *tegenstanders* van de hereeniging noemt.

Ze zouden geen Beuker en geen Littooy moeten zijn, zoo ze het aandorsten, om het bezittende, het aangrijpende, het vooruitwendende, dat er in dit denkbeeld ligt, te ontkennen.

Ze zijn er te vroege mannen, te vroege Christenen voor.

Zoo blijkt dus, dat het denkbeeld als zoodanig reeds *aller hart* verwon, zoo onder *voor- als tegenstanders*.

De macht der idee is opgewekt. Een hooger ideaal wenkt. De werking der broederlijke liefde is gaande gemaakt. En het vlokje sneeuw, dat van de bergen daalde, rolt reeds als een lawine voort.

Het staat dan ook zoo muurvast, dat de toekomst van het Calvinisme verspeeld, dat de kracht der Gereformeerde Belijdenis voor de toekomst gebroken, dat Gods genadige zegen voor ons vaderland verbeurd zou zijn, indien we als concurrenten elkaar gingen verbijten en vereten, dat elk kind van God, elk hier Calvinist, elk goed Gereformeerde naar de hereeniging niet alleen van hen en ons, maar van *alle Gereformeerden* letterlijk smacht en dorst.

Er wordt dan en nacht om desden vrede van Jeruzalem geboden, en Beuker en Littooy bidden, huns ondanks, met ons mee.

Aan de goede uitkomst twijfelen we dan ook geen oogenblik.

Er is geen Synode, geen Classis, geen kerk zelfs denkbaar, die de ontzettende verantwoordelijkheid van dit werk des vredes verstoord te hebben, op zich zou durven nemen.

Wat struikelblok er nog op uw weg ligtte, wat slagboom het voortgaan nog belette, er is hier meer dan een geloof als een mosterdzaadje, en al reizen de bezwaren bergenhoog, deze bergen gaan in het hart van de zee.

Ja, zoo diep trekt ook bij de kerkender Christelijke Gereformeerden nog het oude bloed, dat ze, gesteld voor de keuze, om één te worden en desnoods al hun goed te verliezen, of als hand en kat tegenover ons te gaan staan met behoud van alle schat en rijkdom, geen oogenblik aarzelen zouden, om desnoods alles prijs te geven, om dezen prijs der liefde te gewinnen.

Als daarom de broeders en zusters merken, dat er hier of daar nog een wankele over de lippen komt of min welluidende tonen vernomen worden, behoeven ze zich hierdoor in het minst niet bangst te laten maken, ook al moet het hen uitdrijven tot verduubeling van hun gebed.

Een zoo grootche zaak is nog nimmer tot stand gekomen, zonder dat slag op slag een klink in de kabel kwam of sonder dat het nu of dan met horten en stooten moest gaan.

Veeler moet er wrijving zijn, moet er luchtgeving aan allerlei bezwaar en bedenking komen!

Niet allen hebben we een sanguinisch temperament.

Er zijn melancholici ook onder de Gereformeerden in den lande, en het voor en tegen breed en zeer breedelijk uit te meten, behoorde van oudsher tot de flegmatische eigenaardigheid van onzen landaard.

In Frankrijk vliegt een aangrijpend idee als een kanonskogel opeens heel het land door, en zet in tien dagen tijds aller opinie om.

Maar ons volk blijft *bedaaerd*; overweegt *bedaaerd*; en gaat met *bedaaerden* stap op zijn doel af; doch juist daarom komt het er ook te *zekerder*.

De stand der quaestie is op dit oogenblik deze:

Men leeft beiderzijds kerkelijk zóó, dat men één zelfde Belijdenis heeft, één zelfde Liturgie bezit, één zelfde Lied aanheft, één zelfde Taal spreekt, en één zelfde Kerkordening erkent, niet als door onszelf verkozen, maar als uit de Synode van 1619 ons toegekomen.

Zoo staande, gaat men beiderzijds naar Gods Woord, en stelt de vraag: Of Gods Woord, waar deze eenheid van Belijdenis, Liturgie, Taal, Kerkordening en Historisch-wortel aanwezig is, eenig beletsel wetigt, dat een gescheiden voortleven veroorloven zou.

En op die vraag antwoordt men beiderzijds, als men *voorstander* is: *Neen, nooit en in geen enkel opzicht!*

Waar eenheid van Belijdenis, Liturgie, Taal, Kerkordening en Historisch-wortel is, daar *mogen* de Gereformeerden niet gescheiden blijven, daar *eischt* 's Heeren gebod dat ze één zijn.

Daar kent 's Heeren Woord geen enkele verontschuldiging, oorzaak, bedenking of reden, die het tegenover elkander staan oot gedoogen zou of toelaten.

Daar is het eisch van Godswege, dat men *onverwijld* in meerdere vergaderingen saamkome.

Uitstel is hier *sonde!*

Zij daarentegen die *tegenstanders* zijn, niet van het denkbeeld van eenheid, maar van een onverwijld vereeniging in meerdere vergaderingen, beweren, dat *Gods Woord*, ook waar eenheid van Belijdenis, Liturgie, Taal, Kerkordening en Historisch-wortel is, desniettemin een gescheiden leven (wat noodzakelijk een concurrerend en elkaarbestrjddend leven worden moet) nog wel toestaat en gedooft.

Vandaar allerlei bedenkingen, allerlei bezwaren, allerlei beletselen, allerlei vrees voor de toekomst.

Doch hiermee vorderen ze natuurlijk geen stroobreed.

Deze bedenkingen, bezwaren, beletselen en allerlei vreeze kennen wij ook. Die bestaan ook onzerzijds.

Maar we houden ze voor ons.

We achten het niet oorbaar noch goed, om waar zoo heilig belang op het spel staat, ook maar iets aan te voeren, waardoor olie in het vuur kon worden geworpen en wagen het daarom eeniglijk op den eisch van *Gods Woord*.

En daarmee is onze positie onverwinnlijk. Wij zeggen: Als gij, mannen broeders, bekent, gelijk gij bekent, met ons één in Taal, Kerkordening, Historisch-wortel, Liturgie en Belijdenis te zijn, dan staat *Gods Woord* u geen afzonderlijk kerkelijk leven toe, dan *moeten* we *den worden*. Niet

over eenige jaren; maar nu reeds. Met een heilig en doordringend *onverwijld*.

Om iets tegen ons te vorderen, moeten zij dus aantoonen, dat *Gods Woord* dit wel gedooft, toelaat en zelfs beveelt.

En omdat we nu zoo innig overtuigd zijn, dat zij dit niet *kunnen*; ja dat ze zulk betoog zelfs niet zouden *willen* voeren, zien we niet in, hoe zij de vereeniging zullen tegenhouden.

Al wat hun rest is dan ook, dat ze hun tegenstand als zoodanig opgeven, gelijk Da. Gispin dit reeds zoo ridderlijk deed; en dat ze voor alle verder debat, zoo ze zich niet met den voorslag der Deputaten niet geheel vereenigen willen, een anderen grondslag van hereeniging daartegenover stellen.

De gedane voorslag is bondig en eenvoudig; en houdt slechts vier artikelen in: 1°. dring ons uw Statuut van 1869 niet op; 2°. wij dringen u onze Kerkelijke Kas niet op; 3°. maak gij uw Statuut van generaal plaatselijk; en 4°. komen we onverwijld daarna in meerdere vergaderingen saam.

Tot dezen voorslag zijn de Deputaten niet eenzijdig gekomen; maar als resultaat van lang en breed en ernstig overleg met *mannen uit hun eigen kring*.

En wat ons aangaat, we achten alsnog dezen voorslag ter doelsbereiking uitnemend geschikt; met de weerszijdsche positie in overeenstemming; en voor geen der betrokken partijen bedenkelijk.

Zelfs meenen we te mogen zeggen, dat *men geen anderen voorslag* vinden zal, die ook maar in ernstige overweging kan komen.

En wat aangaat de schier eenige bedenking van den tegenstander, die metterdaad weegt, de vraag namelijk: *Met wie vereenigen we ons?* — ook deze bedenking is voortstoots en in minder dan een onnemen wegs te nemen.

Immers de kerken die in doeleantie kwamen houden *registers of lidmatenboeken*, die zij *Duplicaat-lidmatenboeken* noemen, en feitelijk kan er geen andere vereeniging tot stand komen, dan met hen, die *de facto* op deze Duplicaat-lidmatenboeken staan. Alzoo een bekende groothoed.

Slechts blijft dan nog de vraag over, of er niet ook nog anderen zijn, die straks zonder nieuwe aanneming op deze boeken komen kunnen en moeten. Doch overmits de Christelijke Gereformeerden, zoo Dr. Rutgers zich morgen bij hen aannelde, hem volstrekt niet als een heiden of Jood maar als een gedoopt belijder des Heeren zouden behandelen; en omgekeerd de Doeleerende kerken niemand op de Duplicaat-lidmatenboeken plaatsen, dan na onderzoek te hebben, of hij gedoopt is en zijn Heere belijdt, kan hieruit geen geschil rijzen.

En al het verschil zal dus alleen hierin bestaan, dat men *beiderzijds* zegt: „Ook die anderen, die gedoopt zijn en belijden, maar nog van verre staan, hooren ook bij ons“. Maar dat de Christelijke Gereformeerden dit *missionair* willen bewerken, wij *ambtelijk*.

Een onderscheid hangende aan de o. i. doorzichtige vraag, of een *missie* ook bij gedoopten kan plaats hebben, of wel dat de Doop de missie uitsluit.

Herhaaldelijk wordt tegen onze tot reformatie gekomen kerken het bezwaar geopperd, dat zij als particuliere kerken geen recht hebben, om over de Kerkordening te beslissen.

Dit is geen bezwaar.

Immers dusver heeft geen enkele dezer kerken zich aan dit euvel bezondigd.

Ze hebben *niets* over de Kerkordening beslist. Ze hebben zich geen enkele macht in zake de Kerkordening aangematigd. Eer integendeel hebben ze zich, wat de Kerkordening aangaat, stipt gehouden binnen de palen van hun plicht en roeping.

Wat toch hebben deze kerken gedaan? Hebben ze een nieuwe Kerkordening opgesteld? Hebben ze een nieuwe Kerkordening aanbevolen? Hebben ze een nieuwe Kerkordening ingevoerd? Of ook hebben ze in de Kerkordening een nieuw artikel ingelascht, waarin de bevoegdheid om over de Kerkordening te beslissen van de kerken saam op de kerken in het particulier werd overgebracht?

Niets er van.

Aan niets van dat alles hebben ze zich schuldig gemaakt.

Omgekeerd deden ze van dit alles *het tegendeel*.

Slechts dit was heur gezonde en zuivere redeneering.

Een Kerkordening vast te stellen is het recht der gezamenlijke kerken in wettige generale Synode saamgekomen, en van zulk een Synode alleen.

De Synode van Dordrecht in 1619 was de laatste gehouden generale Synode. Deze Synode heeft een Kerkordening vastgesteld. Die aldus vastgestelde Kerkordening is door de kerken aangenomen en uitgevoerd. Zij alleen had dus kerkelijk recht van gelding.

Wat in 1816 tusschenintrad, om de werking van deze Kerkordening te stuiten, was onwettig, gold niet en bezat geen rechtskracht; onreden alleen een generale Synode de Kerkordening opzij had kunnen zetten.

Zulk een generale Synode is in 1816 niet saamgeroepen. Ook niet in 1852.

Derhalve moet al wat sedert 1816 geschied is, en strekte om de Kerkordening van 1619 te ontwrichten, af te schaffen en te vervangen als van nul en geener waarde beschouwd.

Een ongeestelijk en onkerkelijk en onchristelijk *Intermezzo*, dat niet meeteld.

Weshalve elke kerk, die zich hiervan bewust wordt, van rechtswege gehouden en verplicht is tot de gehoorzaamheid aan de Kerkordening van 1619 terug te keeren; op grond van deze Kerkordening naar het

weer saamkomen van een generale Synode te streven; en door die Synode te laten beslissen, in hoeverre er aanleiding bestaat, om deze Kerkordening te herzien.

Zoo ziet men dus, hoe geheel *valsch* de ingediende beschuldiging is.

Wel verre van eenig recht aan de particuliere kerken toe te kennen, om in zake de Kerkordening te beslissen, hebben onze kerkeraaden veelteer zulk een bevoegdheid *betwist*.

Betwist dat de kerkeraaden in 1816 bevoegdheid bezaten om de Kerkordening af te schaffen.

Beweerd en volgehouden dat, zoolang geen generale Synode de Kerkordening van 1619 had teruggezet, alle kerken gehouden waren die na te leven.

En eindelijk voor wat haar aangaat, zich tot die naleving wederom bereid verklaard.

Wat men ons verwijt, heeft men dus *zelf* gedaan.

Zelf hebben de Synodalen in 1816 en 1852 *zonder de autoriteit van een generale Synode* de geldende Kerkordening van 1619 teruggezet.

En terwijl zij aldus de Kerkordening mishandelden en knevelde, en wij haar in eere herstelden, komt men *ons* thans naropen, als hadden wij het eenig wettig beginsel ten deze geschonden.

Het is zoo dwaas!

De kerken die tot reformatie kwamen, verklaarden wederom de Kerkordening van 1619 te zullen naleven, een Kerkordening *waarin uitdrukkelijk staat*, dat alleen de generale Synode in deze materie beslissen mag.

En kerken, die aldus zuiver in het pad van ons Gereformeerd kerkrecht liepen, beschuldigt men thans van datgene, wat niet zij, maar de Synodalen zich ten laste lieten komen.

Had ik de aangenaamhe leantie letterlijk waar eene Cl of op perao dienat moete maken, dat noodig een G u hadt met re die broeder laat hij bijzakt

Ik sprak e mij tot vrage weggenomien

On der boe zeggen: „Da ten komen, a naamheden“

Waarlijk, verdienste naamheden“ de broederen en der gebo

Had Ds. gehouden!

En nu vo de drie vrag

Immers, wa Geref. kerke bekend, noo leden der He waren zeker te doen, om kerk verlaten de voortziet kerk in Ne kerkeraaden k waarvoor ik hen. Over d de Ned. He Afcheiding i stappen. Voc dat »recht wettig afges reeds zooveel helpen? — o nog in het o ring gaf mij gers verzeke tijd wel oppe ver een ron voor geen t de *praktijk* d worden op gegron d

Wat mijn t formeerden, ook reeds vó zoo maar voe willen worden schijn te ge werd door 1 Gods werk alleen plaats door heel he geloofs saam natuurlijken maar door e naar de Doe later bekend van Ned. G Nederland, w bezwaar.

Dat de here was wel erk werd, was de meermalen waren genot daarom niet n zij meenen, d gesticht en s reformeerde i telijke Geref lijk uitwonen de Gereforme hereeniging k laard, dat v kerk der vad van Godswege zakelijkheid t

En wat n Gereformeerde ongelooigven de leden der ten. Maar o derstelling u plaatsdijk n een kerk van weten, dat n eenige, groo dan, als zij e vertoont.

Wat wordt met het »hereenigen« bedoeld? Wij het zeggen, dat de Chr. Gereformeerden evenals de Doeleerenden of mit hen op één

Met uw weinemen.

Zoo stond de vraag *niet*.

Het eerste punt op de agenda was een onderzoek naar den wil des Heeren. Niet de vraag of *taif* al dan niet hereenigen moesten, maar of Gereformeerden, die één in belijdenis, taal en kerkordening zijn, gescheiden kunnen en mogen blijven, zonder te zondigen tegen den Heere.

Dit is een zeer ernstige vraag, die volstrekt niet afgedaan is met de algemeene betuiging dat men de gemeenschap der heiligen wil.

In allerlei landen bleven Gereformeerden reeds jarenlang gescheiden, omdat ze verzuimden *Gods gebod* in dezen te *onderzoeken* en er *voor te buigen*.

Dan volgt er:

Welnu, naar mijne overtuiging kon over de noodzakelijkheid hunner »hereeniging«, als van Godswege ons opgelegd, niet beslist worden, vóór wij elkander goed begrepen hadden en dus wisten, waarop wij ons amen lieten hooren.

Daarom had ik een drietal vragen ter conferentie meegebracht. In de haast vergat ik die vragen voor te lezen; ooschoor ik ze in de hand had; waarom ze niet zoo gemotiveerd uitgesproken werden, als ik mij tevoren voorgesteld had.

Het waren deze vragen:

Welke zijn de *grenzen* eener Ned. Geref. Kerk (doeleerende)? Aanvaard zij in en door haar kerkeraad het opzicht en de macht over al de leden der Ned. Herv. Kerk (localiter), of alleen over hen, die zich vereenigen in eenigeheid des waren geloofs, uitgedrukt in de Geref. belijdenisschriften, en wat het regeer aangaat in de kerkonke van Dordt?

2. Wat wordt met het »hereenigen« bedoeld? Wij het zeggen, dat de Chr. Gereformeerden evenals de Doeleerenden of mit hen op één

zelfde plaats ten aanvaard worden zijn dat met de kerk in Ned ecclesia orta, kerken op te voor »dexe g Ned. Hervon

3. Wat on matie der ke zending der

Nu is het der! dat het mijn spreke mijn